

Український державний університет залізничного транспорту

Факультет економіки

Кафедра фінансів, обліку

Освітній рівень: магістр

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма «Облік і оподаткування»

Кафедра фінансів, обліку і аудиту

Особливості обліку основних засобів, аналіз та напрями вдосконалення системи обліку з метою підвищення ефективності їх використання (на прикладі структурного підрозділу залізниці)

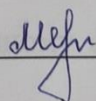
Пояснювальна записка і розрахунки
до кваліфікаційної роботи

МРЕ. 300.02.02 ПЗ

Розробила здобувачка групи 215-ОАО-324
спеціальності 071
«Облік і оподаткування»
(роботу виконано самостійно, відповідно
до принципів академічної доброчесності)

керівник Кірдіна Олена Григорівна, професор, д-р екон. наук

затверджено розпорядженням по економічному факультету 2025 року №63/25.

 Маренич К.І.

Керівник: професор, д-р екон. наук

 Кірдіна О.Г.

Рецензент: професор, д-р екон. наук

Обруч Г. В.

Український державний університет залізничного транспорту

Факультет економічний

Кафедра фінанси, облік і аудит

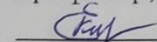
Освітній рівень: магістр

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма «Облік, аудит і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

завідувачка кафедри,
професор, д-р екон. наук

 О.Г.Кірдіна

«03» жовтня 2025 року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ**

Маренич Катерині Ігорівні

1 Тема «Особливості обліку основних засобів, аналіз та напрями вдосконалення системи обліку з метою підвищення ефективності їх використання (на прикладі структурного підрозділу залізниці)»

керівник Кірдіна Олена Григорівна, професор, д-р екон. наук

затверджено розпорядженням по економічному факультету «27» лютого 2025 року №62/25.

2 Строк подання студентом закінченої роботи «10» січня 2026 року.

3 Вихідні дані: підібрати законодавчі акти і нормативні документи з теми кваліфікаційної роботи; вивчити і узагальнити монографічну, наукову навчальну літературу щодо теми кваліфікаційної роботи; ознайомитися підібрати сучасні публікації з теми роботи в наукових журналах й інших періодичних виданнях; зібрати, узагальнити, проаналізувати фінансову статистичну, економічну інформацію про об'єкт дослідження для аналізу ефективності використання основних засобів з метою управління.

4 Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): Теоретичні основи формування інформації про основні засоби, провести фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства, для чого охарактеризувати та дослідити основні показники діяльності. Провести аналіз ефективності використання основних засобів та напями вдосконалення системи обліку з метою підвищення ефективності їх використання.

5 Перелік графічного матеріалу: аналіз активу та пасиву балансу підприємства аналіз ліквідності, ділової активності, фінансової стійкості, аналіз фінансових результатів, рентабельності, аналіз основних засобів підрозділу, бухгалтерські проводки.

6 Дата видачі завдання «03» жовтня 2025 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів	Терміни виконання етапів	Примітка
Вибір теми та її затвердження	03.10.2025	
Підбір літератури та статистичних матеріалів	01.10.2025 – 10.10.2025	
Консультація з керівником щодо організації роботи	12.10.2025	
Огляд джерел інформації	13.10.2025 – 20.10.2025	
Написання чернетки першого розділу дипломної роботи	21.10.2025 – 11.11.2025	
Аналітична обробка інформації та написання чернетки другого розділу роботи	12.11.2025 – 30.11.2025	
Обробка матеріалу для написання аналітичних розрахунків третього розділу роботи	1.12.2025 – 30.12.2025	
Передзахист на кафедрі. Кінцеве оформлення роботи	10.01.26	

Студент МІ Маренич К.І.

Керівник КІ Кірдіна О.Г.

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота магістра включає в себе 18 слайдів презентації, 95 аркушів пояснювальної записки формату А4, що включає 3 рисунки, 22 таблиці, 49 літературних джерел.

Актуальність теми. Основні засоби виступають ключовим ресурсом для забезпечення функціонування залізничного транспорту; недосконалість організації обліку призводить до неефективного використання активів, зростання витрат на ремонти та модернізацію, а також підвищення ризиків. Дослідження процесу обліку основних засобів на залізничному транспорті формує основу для управлінських рішень, підвищення ефективності використання активів.

Метою дослідження є вивчення організації обліку основних засобів структурного підрозділу залізничного транспорту з метою підвищення ефективності їх використання, удосконалення облікової політики та управлінських рішень щодо модернізації, ремонту та реконструкції основних засобів.

Предметом дослідження виступають теоретичні, методичні та практичні аспекти обліку основних засобів структурного підрозділу залізничного транспорту.

Об'єктом дослідження є процес обліку основних засобів структурного підрозділу залізничного транспорту та їх використання.

Методи дослідження: загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: фінансовий аналіз, порівняльний та коефіцієнтний аналіз, метод систематизації та узагальнення даних, аналітичні та статистичні методи.

Основною інформаційною базою дослідження стали теоретичні висновки і узагальнення українських та зарубіжних вчених, що містяться у монографічній, спеціальній та періодичній літературі, статутні документи, фінансова, податкова, статистична звітність підприємства, первинні документи, облікові реєстри.

Ключові слова: ОСНОВНІ ЗАСОБИ, ЗНОС, АМОРТИЗАЦІЯ, ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ, ПЕРЕОЦІНКА, РЕМОНТ, МОДЕРНІЗАЦІЯ, ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ.

ABSTRACT

The master's qualification work includes 18 presentation slides, 95 sheets of explanatory notes in A4 format, including 3 figures, 22 tables, 49 literary sources.

Relevance of the topic. Fixed assets are a key resource for ensuring the functioning of railway transport; imperfection of the accounting organization leads to inefficient use of assets, increased costs for repairs and modernization, as well as increased risks. Research into the process of accounting for fixed assets in railway transport forms the basis for management decisions, increasing the efficiency of asset use.

The purpose of the study is to study the organization of accounting for fixed assets of the structural unit of railway transport in order to increase the efficiency of their use, improve accounting policy and management decisions regarding the modernization, repair and reconstruction of fixed assets.

The subject of the study is the theoretical, methodological and practical aspects of accounting for fixed assets of the structural unit of railway transport.

The object of the study is the process of accounting for fixed assets of the structural unit of railway transport and their use.

Research methods: general scientific and special methods of cognition: financial analysis, comparative and coefficient analysis, method of systematization and generalization of data, analytical and statistical methods.

The main information base of the study was the theoretical conclusions and generalizations of Ukrainian and foreign scientists contained in monographic, special and periodical literature, statutory documents, financial, tax, statistical reporting of the enterprise, primary documents, accounting registers.

Keywords: FIXED ASSETS, DEPRECIATION, DEPRECIATION, INVENTORY, REVALUATION, REPAIR, MODERNIZATION, INDICATORS OF EFFICIENCY OF USE.

Зміст

Вступ	8
1 Теоретичні основи формування інформації про основні засоби	11
1.1 Економічний зміст та поняття основних засобів	11
1.2 Класифікація основних засобів і їх оцінка	13
1.3 Організаційно-економічна характеристика виробничого підрозділу	17
Висновки до розділу 1	27
2 Бухгалтерський облік основних засобів	31
2.1 Нормативно-законодавча база з обліку основних засобів	31
2.2 Облікова політика АТ «Укрзалізниця»	32
2.3 Первинні документи з обліку руху основних засобів	35
2.4 Синтетичний облік надходження та вибуття основних засобів	37
2.5 Облік ремонту основних засобів згідно НП(С)БО 7	43
2.6 Облік переоцінки основних засобів	51
2.7 Амортизація основних засобів та її облік	54
2.8 Аналітичний облік основних засобів	57
2.9 Інвентаризація основних засобів і відображення результатів у обліку	58
2.10 Облік основних засобів згідно Податкового Кодексу	62
2.11 Відображення основних засобів у звітності	67
Висновки до розділу 2	70
3 Аналіз стану, руху та показників ефективності використання основних засобів у складі необоротних активів з метою управління	75

					МРЕ. 300.02.02			
Ізм.	Лист	№ докум.	Підпис	Дата	Особливості обліку основних засобів, аналіз та напрями вдосконалення	Літ.	Лист	Листів
Разробив		Маренич К.І.	<i>М.І. Маренич</i>	08.01.15				
Перевірів		Кірдіна О. Г.	<i>О.Г. Кірдіна</i>	10.01.26			6	98

3.1 Аналіз стану, руху та ефективності використання основних засобів у складі необоротних активів	72
3.2 Вплив зміни методу нарахування амортизації на ефективність підприємства	77
3.3 Удосконалення обліку та управління основними засобами на залізничному транспорті	79
Висновки до розділу 3	85
Висновки	87
Перелік використаних джерел	91
Додатки	96

Метою дослідження є вивчення організації обліку основних засобів структурного підрозділу залізничного транспорту з метою підвищення ефективності їх використання, удосконалення обліку основних засобів та адаптації рішень щодо модернізації, ремонту та заміни основних засобів.

Предметом дослідження були дані бухгалтерського, аналітичного та практичного обліку основних засобів структурного підрозділу залізничного транспорту.

Об'єктом дослідження є процес обліку основних засобів структурного підрозділу залізничного транспорту.

Методи дослідження: загальнонаукові та спеціальні методи економічного аналізу, порівняльний та коефіцієнтний аналіз, методи експертних оцінок, аналіз даних, аналітичні та статистичні методи.

Основною інформаційною базою дослідження стали теоретичні та практичні рекомендації українських та зарубіжних вчених, що містяться у монографіях, статтях та періодичній літературі, а також документи, форми та таблиці бухгалтерського обліку залізничного транспорту, зокрема: бухгалтерські документи, облікові регістри.

У процесі роботи над дисертацією були використані методи аналізу, зокрема: порівняльний, коефіцієнтний, експертний, аналітичний та статистичний.

Перелік використаних джерел

- 1 Ціль 9. Промисловість, інновації та інфраструктура. business.diia.gov.ua: веб-сайт. URL: <https://business.diia.gov.ua/handbook/sustainable-development-goals/cil-9-promislovist-innovacii-ta-infrastruktura>.
- 2 Дикань В. Л., Обруч Г. В. Управління реалізацією спільних інвестиційних проектів за участю підприємств залізничного транспорту в умовах цифровізації. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2020. № 69. С. 9-21.
- 3 Корінь М. В., Сендюк В. Є., Муквіч О. С. Теоретичні засади модернізації підприємств залізничного транспорту України. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2018. № 64. С. 231-240.
- 4 Смерічевський С., Райчева Л., Михальченко О. Проблеми і перспективи модернізації транспортного комплексу національної економіки. Економіка та суспільство. 2022. № 38. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1504>.
- 5 Стасюк О. М. Техніко-технологічна модернізація як один з пріоритетів розвитку залізничного транспорту України. Ефективна економіка. 2017. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5432>.
- 6 Стрелко О. Г., Бердниченко Ю. А., Соловійова О. С., Кравченко О. В., Дорошенко М. М. Підвищення ефективності залізничних перевезень за рахунок модернізації об'єктів залізничного транспорту загального користування. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Технічні науки. 2021. Т. 32 (71). № 5. С. 279-285.
- 7 Ступінь зносу основних засобів за ВЕД «Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність». data.gov.ua : веб-сайт. URL: <https://data.gov.ua/dataset/fd9a47c8-50d9-43a8-b544-7419e28b2f35>.
- 8 Зношеність локомотивного парку «Укрзалізниці» становить 97 %. gmk.center : веб-сайт. URL: <https://gmk.center/ua/news/znoshenist-lokomotivnogo-parku-ukrzaliznici-stanovit-97/>.

9 «Укрзалізниця» подалась на ленд-ліз: в заявці локомотиви General Electric на \$250 млн. forbes.ua : веб-сайт. URL: <https://forbes.ua/news/ukrzalznitsya-podalas-na-lend-liz-v-zayavtsi-lokomotivi-general-electric-na-250-mln-10062022-6519>.

10 Укрзалізниця придбає 130 нових вантажних електротягів від французької компанії «Alstom». Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України : веб-сайт. URL: <https://mtu.gov.ua/news/32921.html>.

11 В «Укрзалізниці» виступають проти впровадження приватної тяги. Центр транспортних стратегій : веб-сайт. URL: https://cfts.org.ua/news/2023/06/26/v_ukrzalznitsi_vistupayut_proti_vprovadzhennya_privatno_tyagi_75495.

12 Нібулон придбав локомотив та отримав дозвіл від УЗ на подачу та забирання вагонів. railinsider.com.ua : веб-сайт. URL: <https://www.railinsider.com.ua/nibulon-prydbav-lokomotyv-ta-otrymav-dozvil-vid-uz-na-podachu-ta-zabyrannya-vagoniv/>.

13 Дані щодо колійного господарства (протяжність, відремонтовано, потребують ремонту). Портал відкритих даних : веб-сайт. URL : <https://data.gov.ua/dataset/a4305cef-c8e0-4232-bb48-637ae4301261>.

14 Підсумки роботи залізничного транспорту України у 2022 році. Національний інститут стратегічних досліджень : веб-сайт. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/pidsumky-roboty-zaliznychnoho-transportu-ukrayiny-u-2022-r>.

15 Проєкт оновлення парку вантажних вагонів на 2022-2028 роки. railexpoua.com : веб-сайт. URL: <https://railexpoua.com/>.

16 Наявні проблеми у функціонуванні залізничного транспорту вимагають регуляторних та управлінських заходів задля їхнього вирішення. brdo.com.ua : веб-сайт. URL: <https://brdo.com.ua/analytics/nayavni-problemy-u-funktsionuvanni-zaliznychnogo-transportu-vymagayut-regulyatornyh-ta-upravlinskyh-zahodiv-zadlya-yih-vyrishennya/>.

17 Очікується зростання електрифікації залізниць у Європі. railway.supply: веб-сайт. URL: <https://www.railway.supply/uk/ochiku%D1%94tsya-zrostannya->

elektrifikacji%97-zaloznicz-u-%94wropi/.

18 Господарський кодекс України [Текст]: офіційний текст: станом на 20 січ.2007р. – Х. Одіссей, 207. -240с.

19 Податковий кодекс України [Текст]: офіційний текст: станом на 23.12.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. - N 13-14, N 15-16, N 17, ст.112.

20 Статут залізниць України [електронний ресурс]: [постанова Кабінету Міністрів України від 6 07. 1998 р. № 457]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/457-98-%D0%BF>

21 Бабій, В.Л. Роль основних засобів у процесі виробництва [Текст] / В.Л. Бабій // Наукові записки. – 2002. – № 10. – С. 200 – 202.

22 Бенько, М.М. Інформаційні системи і технології в обліку [Текст]: навчальний посібник для вузів / М.М. Бенько. – К.: КНТЕУ, 2006. – 362 с.

23 Білуха, М.Т. Фінансовий контроль: теорія, ревізія, аудит [Текст] / М.Т. Білуха. – К.: Українська академія оригінальних ідей, 2005. – 888 с.

24 Бутинець, Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку [Текст]: навчальний посібник для вузів / Ф.Ф. Бутинець. – Ж.: ЖІТІ, "Рута", 2002. – 554 с.

25 Бутинець, Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік [Текст]: навчальний посібник для вузів / Ф.Ф. Бутинець. – Ж.: ПП "Рута", 2006. – 832 с.

26 Бутинець, Ф.Ф. Економічний аналіз [Текст]: навчальний посібник / Ф.Ф. Бутинець. – Ж.: ПП "Рута", 2004. – 735 с.

27 Бутинець, Ф.Ф. Інформаційні системи бухгалтерського обліку [Текст] / Ф.Ф. Бутинець. – Ж.: ПП « Рута», 2002. – 544 с.

28 Величко, О. Г. Бухгалтерський облік і фінансова звітність в Україні [Текст] / О.Г. Величко, С.Ф. Голов. – Д.: ТОВ «Баланс-Клуб», 2010. – 768 с.

29 Гарасим, П.М. Фінансовий облік і звітність на підприємствах різних галузей [Текст]: навчальний посібник / П.М. Гарасим, А.Я. Кізима, П.Я. Хомина. – Т.: «Астон», 2010. – 288 с.

30 Герасим, Л.М. Первинний та аналітичний облік на підприємстві [Текст]: навчальний посібник / Л.М. Герасим, Г.П. Журавель, В.Ф. Бруханський,

П.Я. Хомин. – Т.: Астон, 2005. – 463 с.

31 Гольцова, С.М. Бухгалтерський облік [Текст]: навчальний посібник / С.М. Гольцова, І.М. Плікус. – С.: ВТД «Університетська книга», 2006. – 255 с.

32 Грабова, Н. М. Облік основних господарських операцій в бухгалтерських проводках[Текст]: навчальний посібник / Н.М. Грабова, Ю.Г. Кривоносов. – К.: А.С.К., 2011. – 416 с.

33 Грабова, Р. Є. Енциклопедія бухгалтерського обліку [Текст] / Р.Є. Грабова. – К.: Галицькі контракти, 2004. – 832 с.

34 Джога, Р.Т. Бухгалтерський облік [Текст]: навчально-методичний посібник / Р.Т. Джога. – К.: КНЕУ, 2006. – 480 с.

35 Домбровська, Н.Р. До питання нарахування основних засобів [Текст] / Н.Р. Домбровська // Облік і фінанси. – 2013. – №4. – С.45 – 48.

36 Жадько, К.С. Бухгалтерський облік у схемах і таблицях [Текст]: навчальний посібник / К.С. Жадько, В.В. Семенюта, Л.Ш. Олійник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 112 с.

37 Житна, І.П. Економічний аналіз господарської діяльності підприємств [Текст] / І.П. Житна, А.М. Нескреба. – К.: Вища школа, 2004. – 346 с.

38 Загородній, А.Г. Бухгалтерський облік: основи теорії та практики [Текст]: навчальний посібник / А.Г. Загородній, Г.О. Партин. – К.: Товариство "Знання", КОО, 2004. – 377 с.

39 Кім, С. Г. Бухгалтерський облік: первинні документи та порядок їх заповнення [Текст]: навчальний посібник / С.Г. Кім, В.В. Сопко. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 440 с.

40 Косміна, Р. М. Бухгалтерський облік [Текст]: навчальний посібник / Р.М. Косміна, Ю.Д. Чацкіс. – К.: Вища школа, 2008. – 255 с.

41 Кужельний, М.В. Теорія бухгалтерського обліку [Текст]: навчальний посібник / М.В. Кужельний, В.Г. Лінник. – К.: КНЕУ, 2011. – 334 с.

42 Лень, В.С. Бухгалтерський облік в галузях економіки [Текст]: навчальний посібник / В.С. Лень, В.В. Гливенко. – К.: Знання-Прес, 2005. – 492 с.

43 Михайлов, М.В. Теорія бухгалтерського обліку [Текст]: навчальний

посібник / М.В. Михайлов, М.Г. Михайлова, А.І. Глумаченко, В.П. Гончар. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 247 с.

44 Положення (стандарти) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» затверджено наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000р. № 92 із змінами та доповненнями від 08.02.2014р. № 48.

45 Про аудиторську діяльність: Закон України [затверджений постановою Верховної Ради України від 22.04.1993р. №3125-XII зі змінами та доповненнями](#) від 16.10.2012р. № 5463-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>

46 Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України затверджений наказом Президента України від 16.07.1999р. № 996-XIV із змінами і доповненнями від 24.10.2013р. №663-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

47 Про залізничний транспорт: Закон України затверджений Кабінетом Міністрів України від 04.07.1996р. № [274/96-ВР](#) із змінами і доповненнями від 05.07.2012р. № 5099-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/273/96-%D0%B2%D1%80>

48 Про затвердження Положення про Державну адміністрацію України залізничного транспорту: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.02.1996р. № 262 із змінами і доповненнями від 20.03.2013р. № 170 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/262-96-%D0%BF>

49 Укрзалізниця [Електронний ресурс]: офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.uz.gov.ua>